

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 2

Матеріали

*Міжнародної науково-практичної конференції
“Правова держава та демократичне суспільство:
фактори розвитку та взаємодії”
м. Київ, МАУП, 14 квітня 2016 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 3 від 30.03.16)*

Редакційна колегія:

М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Л. Головка, д-р іст. наук, проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук, доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 2: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. “Правова держава
та демократичне суспільство: фактори розвитку та взаємодії”, 14 квітня
2016 р. / редкол.: М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2016. — 448 с. : іл. — Бі-
бліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Гринько А. А. Законодавство України про офшори: етапи формування та реалії сьогодення	231
Зінченко О. В. Теоретико-методологічні засади реформування системи державного управління промисловою власністю в умовах євроінтеграції.....	235
Дереновський Р. М., Заболотна О. В. Актуальні проблеми здійснення правосуддя в Україні шляхом призначення та проведення експертизи в судових процесах та шляхи їх вирішення.....	241
Доносо Варгас Дієго Хосе, Доносо Варгас Сантьяго Феліпе Енергетична безпека України: становлення національної стратегії.....	245
Курчина Т. О., Мельниченко Я. Б., Чорний Е. В. Інформаційний простір України в контексті процесів глобалізації.....	248
Кобрицький В. В., Репченко А. Ю. Підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності та перспективи розвитку вітчизняних підприємств у контексті руху України до Європи	251
Корінчевська І. А. Адаптування міжнародно-правових документів з прав людини на охорону здоров'я до вітчизняних реалій	255
Лапицька Н. І. Особливості процесу адаптації персоналу в умовах системної кризи	258
Левченко М. О. Роль підготовки допризовної молоді до військової служби в освітньому середовищі на сучасному етапі	261
Медвідь А. М., Грицуненко Я. С., Твердохліб А. І. Феномен автономії: міжнародний досвід.....	265
Міхатуліна О. М. Державний контроль та нагляд за господарською діяльністю та засоби державного захисту прав суб'єктів господарювання	268
Шашкова-Журавель І. О. Участь МОП в міжнародно-правовій системі охорони праці будівельників	271
Швець Н. Г. Використання активних методів вивчення дисципліни “Основи охорони праці” студентами напряму “Правознавство”	274
Антоняк Я. Ю. До питання про організацію розвідувальної діяльності у гетьманаті за правління К. Розумовського	277

ДОПОВІДІ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ТА СТУДЕНТІВ

Башлаєв А. П. До проблеми інвестиційно-інноваційної моделі економіки сучасної України як потенційного фактора формування ринкової економіки правової держави	280
Біленко Л. М. Сучасні проблеми розвитку інформаційних технологій та їх вплив на розвиток суспільства	284

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВОЮ ВЛАСНОСТЮ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сьогодні модернізація системи державного управління майже кожної країни, яка стала на шлях євроінтеграції пов'язана з певними соціально-економічними змінами. Особливо актуальними зазначені перетворення є для так-зованих, трансформаційних суспільств, зумовлених появою нових галузей народного господарства, технологій обробки матеріальних, інформаційних, духовних та інших предметів праці, форм та характеру спілкування, становленням якісно нових відносин власності та т. ін.

Вищезазначене зумовлює необхідність докорінних перетворень у системі державного управління в сфері охорони промислової власності на основі всебічного наукового аналізу та прорахунку можливих наслідків, в також вимагає подальшого дослідження теоретико-методологічних засад реформування системи державного управління промисловою власністю у сучасному трансформаційному суспільстві.

Питання розвитку системи державного управління є предметом для теоретичних розвідок багатьох фахівців у сфері науки державного управління, зокрема тих, хто аналізує як державні механізми управління, так і механізми державного управління окремими галузями економіки та територіями (удосконалення організаційного механізму) [1, с. 134].

Слід зазначити, що державне управління завжди здійснюється шляхом впливу однієї підсистеми — управляючої, керуючої — на іншу, на яку спрямоване управління, підпорядковану, засобами інформаційних сигналів і технологій реалізації управлінських рішень.

Варто звернути увагу на те, що одним з головних негативних факторів на шляху перетворення України на сучасну стабільну, правову державу є відставання процесу реформування органів виконавчої влади, зокрема і в сфері промислової власності, від змін у суспільному житті, де виникають нові економічні і політичні відносини, які пов'язані із глобалізацією та інтеграцією.

Значний інтерес становить спроба впорядкування напрямів та проблем здійснення адміністративного реформування в Україні [2, с. 69]. Зокрема, мета та основні проблеми адміністративної реформи, принципові засади функціонування виконавчої влади, пріоритетні напрями адміністративного реформування, спрямованість заходів адміністративного реформування, концептуальні основи перетворення системи управління на рівні державних установ, соціально-психологічні чинники підвищення ефективності управління тощо. Реформування державного управління в

галузі промислової власності передбачає низку послідовних, поетапних кроків, що дають змогу запровадити нові принципи, методи, структури, зміцнити “вертикаль влади”, покращати взаємодію органів влади центрального і місцевого рівня, підвищити ефективність інституту державної служби.

Аналіз нормативно-правових актів, прийнятих на розвиток адміністративної реформи, свідчить про пріоритетність правового регулювання, насамперед у питаннях організаційних перетворень у системі органів виконавчої влади, унормування діяльності цих органів та модернізації державної служби.

На розумінні необхідності, змісту та засобів правового регулювання розвитку організаційної структури публічного урядування, вдосконалення форм та засобів його практичного здійснення, підвищення якості залученого для вирішення цих завдань персоналу суттєво позначається відсутність цілісного системного дослідження адміністративної реформи в Україні на її сучасному етапі. Якщо теоретичні напрацювання найбільш повно втілені в Концепції адміністративної реформи в Україні (1998 р.) [3], відображали як потреби практики, так і визначали перспективи зміни цієї практики, то в сучасних умовах дослідницької роботи такого рівня та спрямування практично не ведеться. Йдеться здебільшого про визнання актуальності положень Концепції 1998 р. та фрагментарні оцінки, які здебільшого перебувають у руслі апологетики практичних дій, але не їх критично осмислення, почасти і через незатребуваність практикою подібних досліджень. Відповідним чином формується і громадська думка, де про адміністративну реформу здебільшого згадується в контексті оцінки або реорганізації системи центральних органів виконавчої влади [4] або реформування адміністративно-територіального устрою [5].

Отже, теоретико-методологічні засади реформування державно-управлінської системи в сфері промислової власності мають враховувати низку філософських вимог, а саме:

1. Державне управління промисловою власністю повинно аналізуватися в контексті державного розвитку та стійкого соціально-економічного зростання;

2. Суспільні цілі, яких стосується державне управління в зазначеній сфері, повинні забезпечувати підтримку наявним позитивним тенденціям розвитку інтелектуальної власності та бути реальними;

3. У змісті державного управління промисловою власністю як теоретичного вчення повинно міститися все ціле соціальної філософії (плюралізм думок, теоретичних підходів, технологій комунікацій та т. ін.);

4. Державне управління промисловою власністю має розглядатися в контексті практичної діяльності державних службовців в зазначеній сфері за принципом “виклик — реакція”.

Звернемося до аналізу конкретних питань, що стосуються державного управління в сфері охорони промислової власності і є методологічними орієнтирами соціальних трансформацій.

Нове суспільство ринкових відносин у процесі становлення ще більше загострює суперечності відносин в сфері інтелектуальної власності, які, у свою чергу, вимагають і адекватного розуміння, і ефективного розв’язання.

Поступово відбуваються осмислення актуальних проблем, формування теоретичної бази щодо перетворень в сфері державного регулювання та управління промисловою власністю. З’являються теоретичні соціологічні та філософські доробки, які, не спрощуючи суперечностей відносин в сфері промислової власності, пропонують певні варіанти їх подолання.

Останнє десятиліття сучасної Української історії стало свідченням “...виникнення в реальності розвинутої держави, що увібрала в себе розумність, тобто “перехво-

ріла” розумністю, причому смисл “розумного” (на цьому можна наполягати і довести це) початково диктується новоевропейським раціоналізмом” [6, с. 13].

Поряд з національною специфікою сучасний етап розвитку людства у планетарному масштабі характеризується такими тенденціями, як глобалізація в різних її вимірах, розбудова постіндустріального суспільства, загострення міжнародної конкуренції, виникнення глобальних проблем тощо [7]. З’являються такі феномени, як глобальна держава, глобальне громадянське суспільство, глобальне врядування та інші, а в підсумку формується світова цивілізація — єдність людства на загально-світовому географічному просторі, яка характеризується універсальною загально-людською формою існування та використанням предметів і явищ соціокультурного життя в планетарному масштабі. Розуміння і врахування таких дуже динамічних та суперечливих перетворень з позицій національних інтересів є вкрай важливим у процесі як вироблення управлінських впливів на євро інтеграційні процеси, так і визначення потреб у змінах методології самого управління промисловою власністю.

Власний досвід України щодо формування сутнісних атрибутів суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави характеризується як позитивними, так і негативними тенденціями. Особливої актуальності набувають сьогодні деякі загальні проблеми державного управління в сфері промислової власності, зокрема виявлення конкретних складових в зазначеній сфері, якими має управляти держава в умовах ринкових відносин. Такими складовими державного регулювання промислової власності можна вважати:

- **фінанси** (державний бюджет, податкова система, інвестиції, банківська система, система кредитування, дотації, субвенції, ринок цінних паперів, інвестиції тощо). Так, фінансова складова в галузі управління промисловою власністю повинна мати впливові фінансові інструменти для підтримки інноваційної діяльності та забезпечення правової охорони і використання промислової власності. Завданням сьогодення залишається розробка системи значимих економічних стимулів (податкових, кредитних, страхових тощо) для створення та комерціалізації об’єктів права промислової власності з метою формування ринку цих об’єктів.

Механізмами стимулювання створення, набуття правової охорони та використання об’єктів промислової власності повинні бути: пряме фінансування наукових досліджень і розробок шляхом надання субсидій і грантів; пільгові кредити; податкові пільги; застосування зменшеного мита або його анулювання на імпорт сучасних технологій та обладнання для наукових досліджень; зменшення судових витрат на захист прав промислової власності; підтримка фондів із ризик-капіталом (венчурні); просування інноваційних кластерів, компаній spin-off, першостворених (start-up) тощо. Ще одним засобом стимулювання створення та набуття правової охорони об’єктів промислової власності є запровадження фінансових пільг для окремих категорій заявників і власників охоронних документів. Такі пільги передбачені Порядком сплати зборів за дії, пов’язані з охороною прав на об’єкти інтелектуальної власності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. № 1716 [8]. У разі коли заявником чи власником відповідного охоронного документа є винахідник винаходу чи корисної моделі або автор промислового зразка чи топографії інтегральної мікросхеми, збори за дії, пов’язані з охороною прав на ці об’єкти, сплачуються у розмірі 5 відсотків установленого розміру. У разі коли заявником чи власником патенту на винахід (корисну модель) є неприбуткова установа та організація, то збори за дії, пов’язані з охороною прав на ці об’єкти сплачуються у розмірі 10 відсотків установленого розміру.

Суб’єктам інноваційної діяльності для виконання ними інноваційних проєктів згідно із Законом України “Про інноваційну діяльність” [9] може бути надана фінан-

сова підтримка шляхом: повного безвідсоткового кредитування пріоритетних інноваційних проектів за рахунок бюджетних коштів; часткового (до 50 %) безвідсоткового кредитування інноваційних проектів за рахунок бюджетних коштів за умови залучення до фінансування проекту решти необхідних коштів виконавця проекту і (або) інших суб'єктів інноваційної діяльності; повної чи часткової компенсації (за рахунок бюджетних коштів) відсотків, сплачуваних суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів; надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів; майнового страхування реалізації інноваційних проектів відповідно до Закону України “Про страхування”.

• **людські ресурси** (кадрова політика, культура, освіта, охорона тощо). Завдяки тому, що об'єкти промислової власності мають великий і цінний потенціал в умовах суспільства, ґрунтованого на знаннях, і виснаженості природних ресурсів, забезпечення ефективного менеджменту інтелектуальних активів стало важливим елементом корпоративного управління. Так, поняття “менеджмент інтелектуальної власності”, “управління (менеджмент) знань” і “менеджмент інновацій” у розвинутих країнах присутні у діяльності, що відноситься до економічних і секторних політик. В Україні діяльність з управління промисловою власністю ще знаходиться на периферії інтересів менеджменту, а її значення у більшості випадків недооцінене або ігнорується. На відміну від розвинутих країн, на значній кількості підприємств України, особливо державної власності, на теперішній час відсутні спеціальні підрозділи, орієнтовані на менеджмент інтелектуальної власності (знань, інновацій, інформації). Такий стан справ є наслідком того, що промислова власність ще не визнана підприємцями в якості інструменту, застосування якого буде надавати конкурентні вигоди і переваги, а також великі доходи. Навіть на великих підприємствах управління промисловою власністю відноситься до додаткових обов'язків однієї особи, як правило, юриста, діяльність якого найчастіше обмежується тільки одержанням охоронних документів, продовженням строку їх дії, розв'язанням спорів і практично не відноситься до питань управління інтелектуальною, в тому числі промисловою власністю. У той же час на деяких крупних підприємствах портфелі об'єктів промислової власності постійно збільшуються, що вимагає створення спеціальних структур для забезпечення ефективного управління інтелектуальною власністю. Для забезпечення національної інноваційної системи кваліфікованими фахівцями, здатними будувати економіку знань, що базується на інтелектуальному капіталі, інтеграції сфери інтелектуальної власності із сферою науково-технологічного розвитку та інноваційної діяльності, в Україні здійснюється підготовку магістрів за спорідненими зі спеціальністю 7.000002, 8.000002 “Інтелектуальна власність” спеціальностями 8.000012 “Консолідована інформація” та 8.000014 “Управління інноваційною діяльністю”.

На замовлення державних органів і недержавних структур здійснюється підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності, у тому числі науково-педагогічних працівників, професійна підготовка кандидатів у патентні повірені та оцінювачів прав інтелектуальної власності;

• **інформація** (вільний інформаційний простір, первинна статистична інформація, наукова та інноваційна інформація, моніторинг суспільної думки та т.ін.). В умовах інформатизації суспільства, масового розповсюдження Інтернет і вітчизняних досягнень у сфері інформаційних технологій, все більш актуальним виявляється необхідність максимального використання можливостей сучасної техніки з розповсюдження інформації та здійснення консалтингових послуг у режимі он-лайн. Поряд із значними успіхами щодо безкоштовного доступу в режимі он-лайн до ін-

формації про заявки та охоронні документи на об'єкти інтелектуальної власності, впровадження системи використання цифрового підпису, залишаються ще реальні можливості інформаційних і комунікаційних технологій, які можуть бути реалізовані на законодавчому рівні на благо нинішніх і потенційних українських та іноземних користувачів Національної системи інтелектуальної власності: електронна подача заявок на об'єкти інтелектуальної власності, електронний документообіг тощо.

Можна зазначити, що державне управління в сфері промислової власності потребує наукового обґрунтування нового розуміння системи і системності, яке диктується сучасними поглядами на соціальні практики.

Соціальна практика з погляду сучасної європейської гуманітарної думки, — це сукупність повторюваних соціальних дій, що набувають системного характеру під впливом певної соціальної мети та свого особливого комунікативного коду (соціокультурні норми, цінності, ідеально-типові риси тощо).

Якщо під соціальною практикою мати на увазі зазначене, то можна зазначити, що “системна діяльність в галузі охорони промислової власності” завдається науково вивіреною структурою органу державного правління, який втілює в життя конкретні та реальні програми. Це означає, що зміст поняття “системна діяльність в галузі охорони промислової власності” не потребує зайвого ускладнення.

Основу програмного методу планування становить системний, проблемоорієнтований підхід. Прикладом його реалізації певною мірою можуть слугувати Програми економічних реформ Президента України на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”. Ці Програми розроблені на виконання поставленого Президентом України завдання з відновлення економічного зростання й модернізації економіки країни. Реформи спрямовані на формування сучасної, стійкої, відкритої й конкурентоспроможної у світовому масштабі економіки професійної й ефективної системи державного управління і, зрештою, на підвищення добробуту українських громадян. Запропоновані шляхи реалізації цих напрямів стратегічних перетворень, що дістали відображення у низці нормативно-правових актів.

І хоч в основу програмного методу планування покладено системний, проблемоорієнтований підхід, законодавча політика в сфері інтелектуальної власності не завжди базується на ньому. Прийняті окремі закони з питань цієї політики не пов'язані між собою; не всі законопроекти, які, здавалося б, безпосередньо мали б бути спрямовані на реалізацію політики в сфері інтелектуальної власності, працюють на її цілі. Через відсутність системного, проблемоорієнтованого підходу положення відповідних законопроектів акцентуються на окремих питаннях локальної значущості і ніяк не впливають на вирішення глобальних, справжніх проблем в галузі державного управління промисловою власністю.

Саме собою зрозуміло, що подолання кризи та подальший розвиток трансформаційних процесів в українському суспільстві потребують відкритості, інтеграції до ЄС та світового співтовариства.

У контексті зазначеного можна стверджувати, що система державного управління в галузі охорони промислової власності в Україні не може зазнавати “випадкових” змін шляхом її “механічного пристосовування” до досвіду розвинутих соціальних практик. Її модернізація має здійснюватися в контексті практичної реалізації науково обґрунтованого проекту соціально-економічних трансформацій. Саме потужний внутрішній ринок об'єктів промислової власності може забезпечити вагомість національної валюти, вирішення актуальних соціальних проблем.

Нинішній етап розвитку України характеризується потребою в якісних перетвореннях практично у всіх сферах суспільного життя, що зумовило проголошення керівни-

цтвом держави курсу на системну модернізацію країни. Засади цієї модернізації були визначені у президентській Програмі економічних реформ на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності конкретизує основні шляхи реалізації концептуальних ідей і поглядів на розвиток сфери промислової власності в Україні, визначених Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, Державною програмою активізації розвитку економіки на 2013–2014 роки, Програмою розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні, Стратегією розвитку інформаційного суспільства в Україні, Стратегією національної безпеки України, Концепцією Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року. Тому діяльність усього вітчизняного державного апарату в сфері промислової власності на сучасному етапі має бути підпорядкована завданням системного реформування.

Поряд з національною специфікою сучасний етап розвитку людства у планетарному масштабі характеризується такими тенденціями, як глобалізація в різних її вимірах, розбудова постіндустріального суспільства, загострення міжнародної конкуренції, виникнення глобальних проблем тощо [10, с. 24]. З’являються такі феномени, як глобальна держава, глобальне громадянське суспільство, глобальне врядування та інші, а в підсумку формується світова цивілізація — єдність людства на загальносвітовому географічному просторі, яка характеризується універсальною загальнолюдською формою існування та використанням предметів і явищ соціокультурного життя в планетарному масштабі. Розуміння і врахування таких дуже динамічних та суперечливих перетворень з позицій національних інтересів є вкрай важливим у процесі як вироблення управлінських впливів на євро інтеграційні процеси, так і визначення потреб у змінах методології самого управління промисловою власністю.

Література

1. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком України: монографія / О. Б. Коротич. — Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ “Magistr”, 2006. — 220 с.
2. Державне управління і менеджмент: навч. посіб. у табл. і схемах / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Г. С. Одінцової. — Х.: ХарПІ УАДУ, 2002. — С. 68–87.
3. Концепція адміністративної реформи в Україні. — К.: Держ. ком. з провед. в Україні адмін. реформи, 1998. — 61 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://onua.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1010&Itemid=392&lang=ru
4. Реалізація адміністративної реформи в Україні: загальний огляд та практичні аспекти. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nads.gov.ua/sub/dnepropetrovska/ua/publication/content/20047.htm?s398224032=24171a1f32aed27728e58f7451a0c876>
5. Сокирка Ю. Політико-правовий аналіз адміністративної реформи в Україні / Ю. Сокирка. — Режим доступу: <http://postua.info/news.php?nid=24>
6. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / авт. кол.: Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. — К.: НАДУ, 2013. — 120 с.
7. Управління суспільним розвитком: словник-довідник / за заг. ред. А. М. Михненка, В. Д. Бакуменка. — К.: Вид-во НАДУ, 2006. — С. 23–25.
8. Порядок сплати зборів за дії, пов’язані з охороною прав на об’єкти інтелектуальної власності: Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 р. № 1716 р. (із зм. і доп.) // Офіційний вісник України. — 2004. — № 51. — Стор. 101. — Ст. 3354.
9. Закон України “Про інноваційну діяльність”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
10. Управління суспільним розвитком: словник-довідник / за заг. ред. А. М. Михненка, В. Д. Бакуменка. — К.: Вид-во НАДУ, 2006. — С. 23–25.